VARSINAIS-SUOMEN OIKEUSAPUTOIMISTO
Humalistonkatu 1, 20100 Turku
puh. 029 5660 420, fax 029 5660 439

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lausunto julkisen oikeusavun resursseista yleensä ja erityisesti turvapaikka-asioiden kannalta.

Lausunnon antaja

Jouko Ponnikas VT, AA
Turun oikeusapupiirin oikeusaputoimen johtaja
Varsinais-Suomen oikeusaputoimisto
Humalistonkatu 1, 20100 Turku
puh. 0295 660 435, 050-3388130
jouko.ponnikasikeus.fi

Oikeusaputoimistoista yleistä

Valtion oikeusaputoimistoja on 27. Niillä on yhteensä 165 toimipaikkaa. Oikeusaputoimistot on jaettu 6 oikeusapupiiriin.

Oikeusaputoimistot jakaantuva kahteen toimialaan:

- julkiseen oikeusapuun (Oikeusapulaki)
- yleiseen edunvalvontaan (Laki holhoustoimesta).

Henkilökuntaa oikeusaputoimistoissa on yhteensä n. 950 htv; oikeusavussa n. 435 htv ja edunvalvonnassa 515 htv.

Oikeusaputoimiston päällikkönä on johtava julkinen oikeusavustaja. Oikeusapua antavat julkiset oikeusavustajat ja heidän apunaan ovat oikeusapusihteereitä.

Edunvalvonnan puolella esimiehenä on johtava yleinen edunvalvoja. Yleiset edunvalvojat vastaavat holhoustoimilain mukaisesta edun-valvonnasta ja heillä on apunaan edunvalvontasihteereitä.

Lokakuun alusta 2016 alkaen oikeusaputoimistojen hallintorakenne muuttuu niin, että nykyisistä oikeusapupiireistä muodostetaan 6 oikeusaputoimistoa, joiden henkilöstö- ja taloushallinto on keskitetty piirin hallintotoimistolle ja sen alaiset toimistot keskittyvät oikeusavun ja edunvalvonnan substanssityöhön.

Oikeusaputoimistojen toiminnasta

Oikeusapu

Oikeusapuun kuuluvat seuraavat etuudet:

- asiakkaan oikeudellinen neuvonta,
- asiakirjojen laatiminen,
- asianajotoimet tuomioistuimissa ja
- asioiden hoito muissa viranomaisissa sekä
- vapautus eräistä maksuista.

Oikeusapua antaa julkinen oikeusavustaja. Tuomioistuinasioissa asiakas valita avustajakseen myös asianajajan tai lupalakimiehen.

Oikeusapua myönnetään asiakkaalle hänen taloudellisen asemansa mukaisesti joko ilman korvausta tai 20-75% omavastuulla.

Oikeusaputoimistoissa hoidetaan n. 48.000 juttua vuodessa.

Edunvalvonta

Oikeusaputoimisto tuottaa edunvalvontapalveluita henkilöille, jotka eivät itse kykene pitämään huolta taloudellisista tai henkilöönsä liittyvistä asioista.

Edunvalvonnasta huolehtii yleinen edunvalvoja. Oikeusaputoimisto voi tehdä sopimuksen edunvalvonnan ostopalveluista yksityisen elinkeinonharjoittajan tai julkisyhteisön kanssa.

Oikeusaputoimiston edunvalvontapalveluista peritään päämieheltä asetuksessa määrätyt edunvalvontapalkkiot.

Edunvalvonnan päämiehiä on n. 33.500 ja ostopalveluna n. 2.600 päämiestä.

Oikeusaputoimistojen resurssit yleensä

TAE16:n mukaisilla määrärahoilla ja htv- määrillä pärjätään oikeusavun osalta normaaleissa olosuhteissa ja edunvalvonnan puolelta ottaen huomioon päämies määrän jatkuva kasvaminen.

Vuosien 2017-2019 kehyksien pieneneminen tulee aiheuttamaan sekä oikeusavun että edunvalvonnan toiminnalle tiukemmat ajat. Pakottaa oikeusaputoimistot säästötoimiin, jotka ovat henkilöstömääriin kohdistuvia vähennyksiä.

Erityisesti tästä tulee ongelmia edunvalvonnan puolella, kun tiedossa on päämiesmäärien jatkuva lisääntyminen.

Turvapaikan hakijoiden tulva

Turvapaikan hakijoiden tulva aiheuttaa oikeusavun puolelle huomattavan lisäresurssien tarpeen.

Oikeusavun resurssit on mitoitettu tiukasti omien kansalaisten palvelemiseen.

TAE16:ssa on lisämäärärahaa 400 000 euroa, jolla palkataan 7 htv turvapaikka-asioiden käsittelyyn. Yksityisten avustajien palkkio- ja kulukorvauksiin on kohdennettu lisämäärärahaa 8 miljoonaa euroa.

Nämä summat on mitoitettu 15 000 turvapaikan hakijalle, joista noin puolet hakisi oikeusapua.

Nyt yleisenä arviona on turvapaikanhakijoiden määrän kasvaminen jopa 50 000 hakijaan. Tästä olisi seurauksena mainittujen lisäresurssien riittämättömyys.

Ministeriössä on lisäksi valmisteilla toimia, joilla turvapaikanhakijoiden aiheuttamia kustannuksia pyritään vähentämään:

- tulkkien käytön tehostaminen ; esim. ryhmä infot, aikavarausjonot
- avustajien palkkioasetusmuutokset ;palkkiotaksat
- oikeusavun laajuuden rajaaminen; avustajan tarve puhuttelutilanteissa.

Turvapaikanhakijoidenmäärän voimakas lisääntyminen aiheuttaa oikeusaputoimistoille lisää työtä seuraavasti:

1. tulkit lähettävät palkkiolaskunsa hyväksyttäväksi ja maksuunpantavaksi Oulun, Varsinais-Suomen tai Lappeenrannan oikeusaputoimistoihin.

2. yksityiset avustavat lähettävät oikeusapuhakemuksia em. toimistoille

3. yksityiset avustajat lähettävät palkkiolaskunsa hyväksyttäväksi ja maksuunpantavaksi näihin oikeusaputoimistoihin.

4. turvapaikanhakijat tulevat oikeusaputoimistoon oikeusapuasiakkaiksi turvapaikkahakemukseen, oleskelulupaan tai perheen yhdistämiseen liittyvissä hakemus- tai valitusasioissa.

Ensimmäisenä ovat ruuhkaantuneet tulkkilaskujen käsittelyt ja oikeusapuhakemusten määrät ovat huomattavasti lisääntyneet. Sihteerit ovat ylityöllistettyjä.

Oikeusapuhakemusten määrä lisääntyy lähiaikoina voimakkaasti.

Sitä mukaa kun turvapaikanhakijat saavat hylkääviä päätöksiä, myös valitusasiat lisääntyvät voimakkaasti.

Vuoden 2016 alkupuolelle on odotettavissa edellä mainittujen palkkiolaskutusten ja oikeusapuhakemusten sekä oikeusapuasiakkaiden lisääntyminen.

Oikeusaputoimistot eivät tule niistä selviytymään ilman tuntuvia lisäresursseja.

Turussa lokakuun 8. päivänä 2015

Jouko Ponnikas
Turun oikeusapupiirin oikeusaputoimen johtaja
Varsinais-Suomen oikeusaputoimisto